

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐยอตนนิยม

The Development Of Enhance The Public Mind Management Strategies For The Student In Popular Public Education Institution

เสาวลักษณ์ ยงวานิชจิต (Saowaluck Yongvanitjitt)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ (2) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (3) พัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐยอตนนิยม กลุ่มตัวอย่างคือ สถานศึกษาของรัฐยอตนนิยม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการโดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 247 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการในสถานศึกษาของรัฐยอตนนิยม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพการบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) ตรวจสอบกลยุทธ์ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของสถานศึกษาของรัฐยอตนนิยมสภาพปัจจุบันของการบริหารในภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารในภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด
2. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภาวะคุกคามตามดัชนีความต้องการ (PNI modified) พบจุดแข็ง 32 ประเด็น จุดอ่อน 28 ประเด็น โอกาส 7 ประเด็น และภาวะคุกคาม 10 ประเด็น
3. กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐยอตนนิยมประกอบด้วย 2 กลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์รองและ 35 มาตรการ
 กลยุทธ์หลัก 2 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) บริหารเข้มแข็งเพื่อจิตสาธารณะนักเรียนเพิ่มพูน 2) สร้างเครือข่ายจิตสาธารณะให้กระจายอยู่รอบตัว
 กลยุทธ์รอง 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ 2) คุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ขยายโอกาสการเสริมสร้างจิตสาธารณะ 4) สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการมีจิตสาธารณะ

Abstract

In this dissertation, the researcher examines (1) current conditions and desirable conditions. The researcher also analyzes (2) strengths, weaknesses, opportunities, and threats. Furthermore, the researcher examines (3) management strategies for the public mind enhancement of students enrolled in popular public educational instructions.

Using the stratified random sampling method, the researcher selected a sample population consisting of 247 popular public educational institutions under the jurisdiction of the Office of Basic Education Commission, the Ministry of Education. Key informants were directors or deputy directors at these institutions.

The research instrument was a questionnaire eliciting data concerning the conditions of administration for the public mind enhancement of students both under current conditions and for desirable conditions as involving four aspects of administration.

Using techniques of descriptive statistics, the researcher analyzed the data collected in terms of mean and standard deviation. The priority need index (PMI) was also employed by the researcher. Strategies were examined in the course of focus group discussions with experts.

Findings are as follows:

1. In investigating the administration conditions for public mind enhancement at these popular public educational institutions, the researcher found that overall current conditions of administration were displayed at a moderate level. The desirable conditions of administration were overall exhibited at the highest level of performance.

2. In applying SWOT analysis by reference to the PNI (PNI modified), the researcher found that strengths, weaknesses, opportunities, and threats were evinced in thirty-two strengths, twenty-eight weaknesses, seven opportunities, and ten threats.

3. Management strategies for the public mind enhancement for students in popular public educational institutions consisted of two major strategies, four sub-strategies, and thirty-five measures.

บทนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการหลั่งไหลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศ เข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้สื่อสารมวลชนอื่นๆ ทั้งสื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวนมากมีความรวดเร็วในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารซึ่งกระแสดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ทำให้เกิดการปรับตัวมีการแข่งขันเอารอดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้นเกิดการขาดคุณธรรม จริยธรรม ขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและวัตถุ โดยมีความโน้มเอียงไปทางวัตถุนิยมมากกว่าจิตใจขึ้นทุกขณะ และมุ่งแสวงหา

ผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม ซึ่งเป็นสัญญาณถึงการขาดจิตสาธารณะของคนในชาติสูงขึ้น ประกอบกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 10 ฉบับที่ผ่านมา ประเทศไทย ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นอย่างดี คนไทยมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่การพัฒนาเศรษฐกิจจะบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย แต่นำไปสู่ผลการพัฒนาที่ไม่พึงปรารถนาทางด้านสังคม สะท้อนให้เห็นปัญหาสังคมไทยที่ชัดเจนขึ้น ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นปัจจุบันได้แก่ ระบบคุณค่าที่ตีงมในอดีตเริ่มเสื่อมถอยลง รวมทั้งจิตสาธารณะ (public mind หรือ consciousness หรือ publicness) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550, หน้า 10-13) วิกฤตการณ์ขาดจิตสาธารณะของประชาชนทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทย การย่อหย่อนในศีลธรรม การขาดระเบียบวินัย การเอารัดเอาเปรียบ และเบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีการเบียดเบียนทำลายสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติของส่วนรวมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. 2546) คนในสังคมมีความสำนึกต่อส่วนรมน้อยลง ทุกที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องเขียนป้ายเตือนสติผู้ใช้ เช่น “โปรดช่วยกันรักษาความสะอาด” “ปิดน้ำ ปิดไฟ ปิดแอร์ ก่อนออกจากห้อง” “โปรดอย่าทำลายสิ่งของสาธารณะ” ฯลฯ ป้ายลักษณะนี้มีมากมาย ถ้าทุกคนมีจิตสาธารณะ ป้ายเหล่านี้คงไม่ต้องคิดและเขียนให้เห็น (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552, หน้า 2-3) หน่วยงานต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตสาธารณะจึงมีการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในบุคคล ดังจะเห็นได้จากการมีจิตสาธารณะเป็นหนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นอกจากนี้ในนโยบายหลักเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง(พ.ศ. 2554 – 2561) กระทรวงศึกษาธิการยังได้มีการกำหนดให้คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเป็นส่วนหนึ่งในเป้าหมายยุทธศาสตร์ของการพัฒนาคนไทยใฝ่ดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2554) เพื่อให้ได้คนไทยยุคใหม่ที่มีคุณภาพ ต้องอาศัยสถาบันสังคมต่าง ๆ ในการส่งเสริมสนับสนุนด้วย ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและสื่อมวลชนต้องร่วมมือกันเพื่อ ปลูกฝัง เสริมสร้าง หรือพัฒนาให้คนรุ่นใหม่ ให้เรียนรู้ที่จะแสดงออก และกระทำการใด ๆ โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ (ธัญญรัตน์ ความวุฒิ และฉันทนา กล่อมจิต, 2554,บทคัดย่อ) เมื่อจิตสาธารณะได้เกิดขึ้นกับบุคคลในสังคมแล้ว ย่อมนำมาซึ่งความสุขความเจริญทั้งต่อตนเองและสังคม ตลอดจนช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นอย่างประเมินค่าไม่ได้ เจษฎา หนูรุ่น (2551,หน้า 6-7) สรุปผลการวิจัย ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวินแสดงถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดี และคนเก่งว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบางอย่าง จากกลุ่มตัวอย่างเยาวชนและประชาชนไทย อายุ 6-60 ปี จำนวนหลายพันคน พบว่า จิตสาธารณะถือว่าเป็นพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมา ถ้านักเรียนแสดงออกมากเท่าไร ก็ถือว่าเป็นพฤติกรรมของคนดีเท่านั้น ถือว่าเป็นลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สूरียเดว ทรีปาตี (2557, งานมหกรรมเวทีสาธารณะเพื่อการสร้างส่วนรวม) ได้กล่าวว่า เด็กไทยเป็นโรคภาวะคุ้มกันบกพร่องทางสังคม ระบบการศึกษาแบบแพ้คัดออกทำให้เด็กต้องแข่งขันสูง ขาดน้ำใจและจิตอาสา ผลการสำรวจของสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่าเด็กไทยทั่วประเทศมีจิตอาสาเพียง 34 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้เพราะสังคมมุ่งเน้นให้เด็กเก่งเรียนมากจนทำให้ไม่มีเวลาช่วยเหลือสังคม

สถานศึกษาของรัฐยอตนียมนักเรียนเรียนเก่งจำนวนมาก แต่ถ้าหากคนเก่งเหล่านี้ขาดคุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ เขาก็จะกลายเป็นคนเห็นแก่ตัว คิดถึงตัวเองมากกว่าส่วนรวม โดยปกติแล้วคนเก่งมักจะไม่อยากให้คนอื่นเก่งกว่า จึงถือว่าหากสอนให้ได้เฉพาะเด็กเก่งเป็นคนเก่ง โดยไม่คำนึงถึงเรื่องคุณธรรมส่วนรวมก็จะเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคม ดังที่เราเห็นกันเช่นทุกวันนี้ (พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, 2553 หน้า 7 – 8, สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 หน้า 1-3) ปัญหาขาดจิตสำนึกส่วนรวมของบุคคลซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมจนกลายเป็นปัญหาของชาติ บ้านเมืองนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของทุกคนในสังคม เพราะสังคมเป็นลักษณะสังคมประภคิต (socialization) คือทุกองค์กรที่อยู่ในสังคมจะต้องร่วมมือกันทำกิจกรรมเพื่อให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข เสี่ยงสะท้อนจากองค์กรต่าง ๆ ในสังคมที่มีต่อการแก้ปัญหาขาดจิตสำนึกส่วนรวมที่เกิดขึ้นในสังคมไทยต่างมีความสอดคล้องต้องกันว่าภาระหน้าที่ในการเสริมสร้างจิตสาธารณะหรือจิตสำนึกส่วนรวมนี้ กระทำได้โดยกระบวนการทางการศึกษา และการปลูกฝังจิตสาธารณะยังเป็นทักษะที่เป็นรากฐานสำคัญในการสร้างคนรุ่นใหม่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 เพราะหากส่งเสริมการมีจิตสาธารณะอย่างจริงจัง จะทำให้นักเรียนนักศึกษาที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีงาม มีน้ำใจ พร้อมทั้งจะแบ่งปันความสุขให้กับผู้อื่น โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน (สมใจ คงเดิม 2556, หน้า 33) Miles (อ้างถึงใน Hopkins และคณะ, 1997, p.74) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ นั้นย่อมต้องการกลยุทธ์ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถที่จะดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และ Ellsworth (2000,p3) ได้กล่าวไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาจะสำเร็จได้เป็นอย่างดีนั้นต้องการกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงนั้น กลยุทธ์เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะไปพัฒนางานประจำให้มีความก้าวหน้า หวังผลในอนาคตที่มีทิศทางและเป้าหมายค่อนข้างชัดเจน อีกทั้งสถานศึกษาของรัฐยอตนียมนั้น เป็นสถานศึกษาที่ได้รับการยอมรับและความเชื่อถือจากผู้ปกครอง สถานศึกษาอื่น ๆ และสังคมทั่วไป ดังนั้นหาก ผู้วิจัยพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะในสถานศึกษาของรัฐยอตนียมนั้น ดังกล่าว ย่อมจะได้รับความร่วมมือสนับสนุน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะให้กับหน่วยงานอื่น ๆ นำไปปรับใช้ได้ในปีบริบทที่ใกล้เคียงกัน

จากสภาพปัญหาที่สะท้อนมาในข้างต้น และผลกระทบที่เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกจึงควรมีการเตรียมความพร้อมในการสร้างเสริมจิตสาธารณะให้กับนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน พัฒนานักเรียนไปสู่การสร้างชาติที่เข้มแข็ง ด้วยการที่สถานศึกษาของรัฐยอตนียมนั้นต้องเตรียมความพร้อมในการรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ในเงื่อนไขที่คล้ายกันซึ่งจะนำไปสู่การบริหารและจัดการศึกษาทั้งในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปได้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของสังคมตลอดจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาของรัฐยอตนียมนั้นต้องจัดทำแผนพัฒนาระยะเวลายาว พัฒนาแผนกลยุทธ์ ของสถานศึกษาของรัฐยอตนียมนั้นให้ชัดเจนว่าจะส่งผลให้สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการตอบสนองภารกิจหลัก ตามนโยบายของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้การพัฒนาสถานศึกษาสู่ความทัดเทียมและเป็นผู้นำด้านการเสริมสร้างจิตสาธารณะให้กับนักเรียนสู่การพัฒนาสังคมส่วนรวมในที่สุด กระบวนการบริหารจัดการที่มีคุณภาพสำหรับสถานศึกษาออตนียมนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการนำไปสู่การสร้างกลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษาและพบว่า

ปัจจุบันตำราด้านการจัดการส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าหน้าที่ของผู้บริหารตามกระบวนการบริหารจัดการตามแนวคิดของ William B. Lee (2010,p.190) มีความเหมาะสมประกอบด้วย 3 อย่าง ได้แก่ P I C มีดังนี้ 1) การวางแผน (planning) หมายถึงกำหนดสิ่งที่ต้องการบรรลุ กำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนที่จะบรรลุผล มีการวางแผนเพื่อมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (result – based) การวางแผนงาน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบาย (policy) เพื่อช่วยในการดำเนินงานให้เป็นไปโดยถูกต้อง สมบูรณ์ และมีเหตุผล อาจอาศัยความรู้ทางวิชาการ และการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต 2) การนำแผนไปปฏิบัติ (implemening) หมายถึง ทั้งการจัดโครงสร้างองค์กร จัดคน จัดทรัพยากรต่าง ๆ ให้พร้อมต่อการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ การจัดรูปร่างซึ่งจะพิจารณาถึงวิธีการปฏิบัติงาน (method) การจัดบุคคลเข้าทำงาน (staffing) และการปฏิบัติตามแผน ทำงานหนักเพื่อบรรลุแผนงานที่สำคัญ 3) การประเมินผล (controlling) หมายถึง การติดตาม (monitoring) และการประเมินผลงาน (evaluation) ว่าเป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้และเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ด้วยการเป็นสถานศึกษาของรัฐยอดเยี่ยมจึงต้องปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วดังกล่าวยังต้น

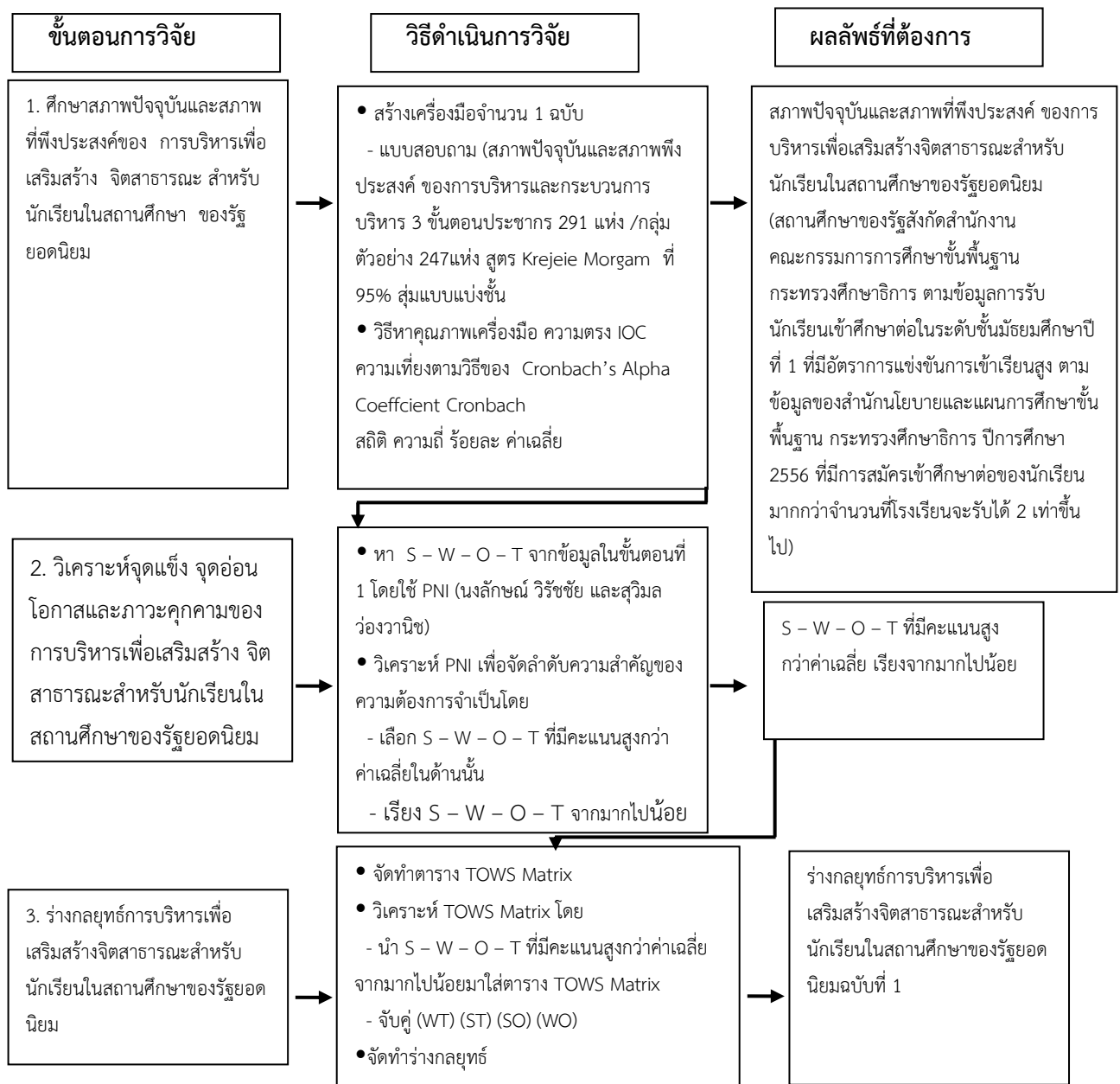
การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการสถานศึกษาของรัฐยอดเยี่ยมจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินสถานการณ์ในองค์กร นำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนซึ่งมีทิศทางดำเนินการด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน เพื่อทราบถึงศักยภาพและความพร้อมที่องค์กรมีอยู่ และพยายามหลีกเลี่ยงภาวะคุกคามหรือความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมภายนอก รวมทั้งแก้ไขจุดอ่อนขององค์กรด้วยจะได้ทิศทางหรือแนวทางของการปฏิบัติงาน ตามกลยุทธ์ที่ได้รับคำตอบจากการวิจัยเพื่อที่จะเป็นการนำไปสู่กระบวนการปรับปรุงการทำงาน ความก้าวหน้า และขีดจำกัด ด้านบุคคลากร งบประมาณ และระบบการบริหารงาน ทั้งเป็นการป้องกันการแทรกแซง การทำงานจากปัจจัยภายนอกได้มากขึ้น และนำไปสู่การสร้างทรัพยากรของประเทศชาติที่มีประสิทธิภาพ ให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ของประเทศที่มีประสิทธิภาพซึ่งกำหนดความจำเป็นว่าต้องเพิ่มศักยภาพในการเป็นพลโลก การจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากลพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนบนพื้นฐานของความเป็นไทย ตามภาระงานที่สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเป็นนโยบายให้สถานศึกษาของรัฐทั่วประเทศ 4 งาน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป สถานศึกษาของรัฐยอดเยี่ยมจึงต้องเร่งพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพ ความเข้มแข็ง และเรื่องที่สำคัญ ที่ผู้วิจัยคาดหวังคือ การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับสถานศึกษาของรัฐยอดเยี่ยมที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐยอดเยี่ยม อีกทั้งเป็นแนวทางนำไปปรับปรุงแนวคิด และแนวปฏิบัติการของการจัดทำแผนงาน หรือโครงการของหน่วยงานให้มีโอกาสสร้างความสำเร็จมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะพึงประสงค์ของนักเรียนที่เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ส่งผลถึงการสร้างทรัพยากรที่เป็นอนาคตของชาติให้เป็นคนดีและมีคุณภาพให้แก่สังคมและประเทศชาติในอนาคตต่อไป

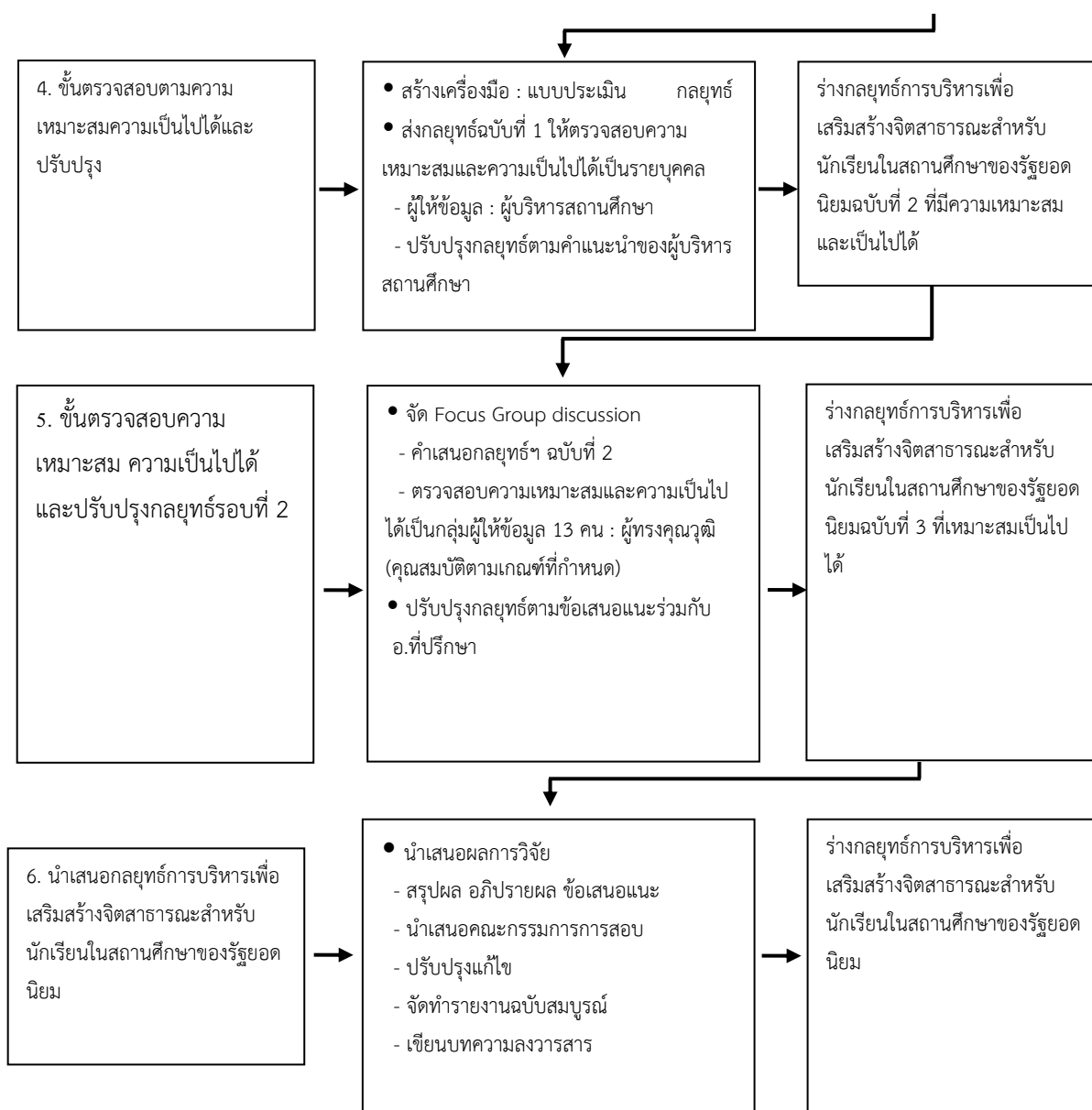
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐยอตนียม
2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐยอตนียม
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐยอตนียม

วิธีการวิจัย

ดังแสดงในตาราง 6 ขั้นตอน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1

1. ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันของสภาพแวดล้อมภายในของการบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐยอนนิมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลางมีค่าเฉลี่ย = 3.13 เพื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ค่าเฉลี่ย = 3.16

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐยอนนิมในภาพรวมของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย = 4.65 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การนำแผนไปปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ค่าเฉลี่ย = 4.68

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2

เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐยอตนิยม ผลการวิเคราะห์สรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้ จุดแข็ง 32 ประเด็น จุดอ่อน 28 ประเด็น โอกาส 7 ประเด็น ภาวะคุกคาม 10 ประเด็น

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3

เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐยอตนิยม จากผลการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์รองและ 35 มาตรการดังนี้

กลยุทธ์หลัก มี 2 กลยุทธ์ ดังนี้

1. กลยุทธ์บริหารเข้มแข็งเพื่อจิตสาธารณะนักเรียนเพิ่มพูน
2. กลยุทธ์สร้างเครือข่ายจิตสาธารณะให้กระจายอยู่รอบตัว

กลยุทธ์รอง มี 4 กลยุทธ์ ภายใต้กลยุทธ์หลักแต่ละกลยุทธ์หลัก ดังนี้

1. กลยุทธ์บริหารเข้มแข็ง เพื่อจิตสาธารณะนักเรียนเพิ่มพูน
 - 1.1 กลยุทธ์รอง เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ
 - 1.2 กลยุทธ์รอง คุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา
2. กลยุทธ์สร้างเครือข่ายจิตสาธารณะให้กระจายอยู่รอบตัว
 - 2.1 กลยุทธ์รอง ขยายโอกาสการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน
 - 2.2 กลยุทธ์รอง สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการมีจิตสาธารณะ

มาตรการมี 36 มาตรการ ภายใต้กลยุทธ์หลักและกลยุทธ์รอง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า การวางแผนกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนของการบริหารงานบุคคลมีความต้องการจำเป็นสูงสุด จึงควรมีการจัดประชุมชี้แจงแก่ผู้เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญในการเสริมสร้างจิตสาธารณะให้กับนักเรียน เนื่องจากจิตสาธารณะเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศ เพราะบุคคลที่มีจิตสาธารณะจะเป็นผู้ที่ตระหนักสิทธิ หน้าที่ของตนไม่ล้ำสิทธิผู้อื่นซึ่งเยาวชนควรได้รับการปลูกฝัง ดังนั้นทุกคนจะต้องร่วมมือกันปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับนักเรียนที่เป็นทรัพยากรของชาติทั้งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 7 ได้กำหนดความมุ่งหมายและกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียนรวมทั้งรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาพร นาครอด (2554) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การปลูกฝังจากโรงเรียนได้รับการอบรมสั่งสอนโดยตรงจากครูอาจารย์หรือโดยอ้อมจากการเห็นแบบอย่างจากครูอาจารย์ภายในโรงเรียนในการแสดงออกเห็นคุณค่าของการมีจิตสาธารณะ ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การปรับปรุงการวางระบบงานเพื่อขับเคลื่อนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ นิเทศติดตามให้การสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนมีการวางแผนกิจกรรมเสริมสร้างจิต

สาธารณะอย่างต่อเนื่องทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตลอดจนติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การมีจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างมีคุณภาพ

กระบวนการบริหารการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ขั้นการนำแผนไปปฏิบัติ พบว่า การเคารพการตัดสินใจของส่วนรวมของการบริหารวิชาการมีความต้องการจำเป็นสูงสุด แสดงว่าการสอดแทรกวิธีการเรียนแบบร่วมหรือกระบวนการกลุ่ม ในการจัดการเรียนการสอนมีน้อย ควรให้ความช่วยเหลือครูส่งเสริมสนับสนุนจัดกิจกรรมพัฒนาครูจัดอบรมสัมมนา นิเทศ มีพี่เลี้ยงวิทยากรช่วยให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือมากขึ้น สร้างบรรยากาศการปรับตัวต่อการจัดการเรียนการสอนให้ตื่นตัว กระตือรือร้น พัฒนาครูเกี่ยวกับการออกแบบวางแผนกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรกวิธีการที่อบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีการเคารพการตัดสินใจของส่วนรวม โดยดำเนินการในลักษณะของการทำงานแบบร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย Kagan (1994, P.10-16) ได้เสนอเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ 52 เทคนิคพบว่า สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมและทักษะการสื่อสารเคารพการตัดสินใจของส่วนรวม อันจะส่งผลถึงการมี จิตสาธารณะของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

กระบวนการบริหารการเสริมสร้างจิตสาธารณะขั้นประเมินผลพบว่า การนำผลการประเมินมาพัฒนางานของการบริหารงบประมาณมีความต้องการจำเป็นสูงสุด การที่งานบริหารงบประมาณไม่นำผลประเมินมาใช้ เป็นความต้องการจำเป็นมาก จะทำให้ไม่สามารถพัฒนาปรับปรุงงานโครงได้เท่าที่ควร อาจเป็นเพราะปัจจัยภายในจากผู้เกี่ยวข้องไม่ตระหนักหรือไม่มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประเมินโครงการขาดความรู้และทักษะการปฏิบัติ การไม่ได้ศึกษาหรือฝึกฝนมาโดยตรง ดังนั้นควรให้การสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะการประเมินนำผลมาใช้พัฒนาปรับปรุงงาน พัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องให้มากที่สุดหรือนำมาเพิ่มเป้าหมายในงาน เป็นกลไกในการบริหารสอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวาณิช (2541) ได้กล่าวว่า การประเมินเป็นการตัดสินใจคุณค่าสิ่งๆที่ประเมินช่วยพัฒนาสิ่งๆที่ประเมินให้บรรลุจุดหมายได้ คือ พัฒนาสิ่งๆที่ประเมินไปในตัวเมื่อนำมาใช้ในการบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะจะทำให้การเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่แก่นักเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 2 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐอุดรธานี

ผู้วิจัยได้นำจุดแข็ง (S) จุดอ่อน (W) โอกาส (O) และภาวะคุกคาม (T) ที่ได้ทั้งหมดมาทำ TOW Matrix ได้มาตรวจการเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะดังนี้

1. มาตรการ SO จำนวน 18 มาตรการ
 2. มาตรการ ST จำนวน 7 มาตรการ
 3. มาตรการ WO จำนวน 7 มาตรการ
 4. มาตรการ WT จำนวน 3 มาตรการ
- รวม 35 มาตรการ

ประเด็นที่ 3 กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐอุดรธานี

กลยุทธ์หลักที่ 1 บริหารเข้มแข็ง เพื่อจิตสาธารณะนักเรียนเพิ่มพูน ประกอบด้วย กลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์ คือ (1) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ (2) พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยนี้นำมากำหนดทิศทาง เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารในการบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลยุทธ์รอง เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะเป็นกลยุทธ์ที่จะได้กำหนดการวางแผนโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายอย่างต่อเนื่อง จัดวางระบบบริหารให้มีความคล่องตัวเป็นระบบ ตรวจสอบติดตามได้ง่ายมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นกระบวนการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำเมื่อไหร่ ทำอย่างไรและใครเป็นคนทำ โดยมุ่งหวังให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายด้วยวิธีการที่ดีที่สุดให้เกิดประโยชน์สูงสุด (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2557) นอกจากนั้นการประเมินผลงานจิตสาธารณะยึดโยงกับความดีความชอบ เพื่อให้บุคลากรเห็นความสำคัญและมุ่งมั่นรับผิดชอบในการเสริมสร้างจิตสาธารณะและเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากครูขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน ต้องทำงานหนักไม่ก้าวหน้าในอาชีพและมีเงินเดือนน้อย (เก็จกนก เอื้อวงศ์, 2552 หน้า 15) เมื่อมีแผนการและบุคลากรมีคุณภาพก็จะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการเสริมสร้างจิตสาธารณะให้กับนักเรียน

กลยุทธ์หลักที่ 2 สร้างเครือข่ายจิตสาธารณะให้กระจายอยู่รอบตัวประกอบด้วย กลยุทธ์รอง 2 กลยุทธ์คือ (1) ขยายโอกาสการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน (2) สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการมีจิตสาธารณะ ข้อค้นพบของการวิจัยพบว่าสภาพแวดล้อมที่เป็นโอกาสในการบริหารเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน คือ คอมพิวเตอร์มีราคาถูก สามารถจัดซื้อมาใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะได้มากที่สุด ทำให้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศมีความรวดเร็วและทันต่อสภาวะการแข่งขันในโลกปัจจุบัน (เฉลย คงปริพันธ์, 2555 หน้า 158) และมาตรการ สถานศึกษา ชุมชน การเมืองท้องถิ่นมีการเรียนรู้และร่วมมือเสริมสร้างจิตสาธารณะด้วยกัน เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น ดังที่ประเวศ วะสี (2548, หน้า 62-69) ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ของชุมชนในทศวรรษใหม่ ไม่ได้นำความเป็นทั้งหมดและวิถีชีวิตเป็นตัวตั้ง ขาดการเชื่อมโยงการอยู่ร่วมกันในชุมชน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ หากเน้นคนหรือครอบครัวในแต่ละคน คงไม่มีพลังพอที่จะต้านทานกระแสโลกาภิวัตน์ที่ไหลบ่าเข้ามาได้ แต่หากชุมชนมีความเข้มแข็งก็จะจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้ สอดคล้องกับ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และ สังคม สัจจกร (2543, หน้า 22-29) กล่าวถึง ความสำคัญของจิตสาธารณะไว้ว่าการที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบพึ่งพากันคนในสังคม ซึ่งมีหน้าที่แตกต่างกันไปถ้าขาดจิตสำนึกสาธารณะจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชนระดับประเทศและระดับโลก

ข้อเสนอแนะ ในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยได้ข้อค้นพบการบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐอุดรธานี โดยกลุ่มที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงได้แก่ การมีแผนระยะสั้นระยะยาวอย่างต่อเนื่อง การคัดสรรบุคลากรเพื่อพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจการติดตามการเสริมสร้างจิตสาธารณะอย่างเป็นระบบ การจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมจิตสาธารณะ การวางแผนงานธุรการระบบข้อมูลสารสนเทศ

เพื่อเตรียมข้อมูลให้แก่บุคคลทั่วไป การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะอย่างต่อเนื่อง และกลยุทธ์หลัก 2 กลยุทธ์ กลยุทธ์รอง 4 กลยุทธ์ พร้อมทั้ง 36 มาตรการ ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. จากการพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐบาลอุดรธานี หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังเช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา ควรให้ความสำคัญและพิจารณากลยุทธ์และมาตรการจากข้อค้นพบต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นแนวทางในการบริหารงาน โดยการกำหนดนโยบายกลยุทธ์การพัฒนา หรือใช้ข้อมูลเป็นพื้นฐาน เพื่อเป็นทิศทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนโดยประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาอื่นได้

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเห็นคุณค่าของการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนส่งเสริมให้ครูได้ใช้ความรู้ความสามารถในการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนอย่างเหมาะสม สนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เชื่อมโยงกับกิจกรรมจิตสาธารณะให้โอกาสครูได้พัฒนาเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์ การจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน จัดกรอบงบประมาณล่วงหน้าและให้ความรู้ในการประเมินผลติดตามผลให้กำลังใจในการพัฒนางาน สนับสนุนการทำงาน ยกย่องเชิดชูบุคคลที่ทำดีมีจิตสาธารณะเป็นตัวอย่างแก่นักเรียน เมื่อครูมีเจตคติที่ดีต่อการมี จิตสาธารณะก็จะส่งผลถึงการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนด้วย ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรของประเทศให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เห็นแก่ประโยชน์ของสังคมส่วนรวม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐบาลอุดรธานี โดยนำเสนอกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง แนวทางการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และแนวทางประเมินความสำเร็จเท่านั้น ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไปควรศึกษาขั้นตอนของการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติว่าผลเป็นอย่างไร กลยุทธ์ใดที่ต้องการมีการปรับปรุงและควรปรับปรุงอย่างไร รวมทั้งแนวทางควบคุมหรือประเมินกลยุทธ์ในแต่ละกลยุทธ์คืออะไรบ้าง เพื่อจะทำให้กลยุทธ์มีความสมบูรณ์ขึ้น

2. การศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาของรัฐบาลอุดรธานีเท่านั้น กลยุทธ์ที่ได้มีความเหมาะสมกับสถานศึกษาของรัฐบาลอุดรธานีเท่านั้น ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถานศึกษาอื่น ๆ ด้วย

3. ควรวิจัยการนำกลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนไปใช้ในสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบผลว่าเกิดคุณลักษณะพึงประสงค์อย่างไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

เฉลย คงปริพันธ์.2555.การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก.

ครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุสิต, สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. 2543. " การวางแผนกลยุทธ์เป็นทีม" หน้า 61-62 เอกสารการอบรมการวางแผน
กลยุทธ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวเรศ จิตต์ตรง. 2556. กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอนสำหรับผู้บริหารโรงเรียน
มัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. 2552. การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับสถานศึกษาที่ถ่ายโอนจากสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ดุขฎิบัณฑิตครุศาสตร์ดุขฎิ
บัณฑิต :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีรัตน์ วัฒนทองผิว. 2553. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารความขัดแย้งสำหรับสถานศึกษาของรัฐ. ดุขฎิบัณฑิต
ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาต่างประเทศ

- Albert S. Humphrey. (1926-2005). En.m. Wikipedia.org and Histoty of SWOT Analysis.
- Dess, G and Miller. 1993. A strategic Management. Singapore: Mcgraw – hill.
- William B.Lee. 2010. Leading Effective Supply chain Transformation : A Guide to Sustainable
World – class. J.Ross Publishing.